

Ref 44

Vid bedömningen av en enskild näringsidkares lämplighet att bedriva handel med tobaksvaror får hänsyn tas till omständigheter som hänför sig till en annan person.

5 kap. 1 och 2 §§ lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 28 juni 2021 följande dom (mål nr 6368-20).

Bakgrund

1. För att få bedriva detaljhandel med tobaksvaror krävs tillstånd av den kommun där försäljningsstället är beläget. Endast den som med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visar sig vara lämplig att utöva verksamheten får beviljas ett sådant tillstånd.

2. L.K. ansökte hos kommunen om tillstånd att bedriva detaljhandel med tobaksvaror i sin livsmedelsbutik.

3. Polismyndigheten avstyrkte ansökan eftersom både L.K. och hennes make R.K. har dömts för brott.

4. Av kommunens utredning framgår att makarna dömdes för att i november 2016 ha begått brott mot lagen om handel med vissa receptfria läkemedel. R.K. dömdes även för tobaksrelaterad brottslighet som begicks vid samma tidpunkt. Därutöver har R.K. dömts för häleri av tobaksvaror som ägde rum i oktober 2018. Samtliga brott har haft koppling till butiken.

5. Kommunen avslog i april 2020 ansökan med motiveringen att L.K. och hennes make inte uppfyller kravet på lämplighet. Till grund för kommunens beslut låg ett tjänsteutlåtande där följande angavs. Butiken drivs gemensamt av L.K., som är den registrerade näringsidkaren, och hennes make R.K. Båda är att betrakta som företagsledare och de delar på det beskattningsbara överskottet av verksamheten. Maken är en person med betydande inflytande i verksamheten. Han är dömd för tobaksrelaterad brottslighet och är inte lämplig att bedriva detaljhandel med tobak. L.K. har därför inte gjort sannolikt att hon uppfyller kravet på lämplighet.

6. L.K. överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm som avslog överklagandet med följande motivering. Det faktum att det är en fysisk person som ansökt om tillstånd utgör inte hinder mot att beakta andra intressenter bakom rörelsen om dessa har ett betydande inflytande. R.K. har ett betydande inflytande i verksamheten och därför ska även hans lämplighet bedömas.

Eftersom det förflutit mer än tre år sedan brottsligheten 2016 ska denna inte läggas till grund för prövningen. R.K. har emellertid dömts för verksamhetsrelaterad brottslighet som inträffat 2018. Förvaltningsrätten anser därför att det inte är visat att kravet på lämplighet är uppfyllt.

7. L.K. överklagade till Kammarrätten i Stockholm som avslog överklagandet.

Yrkanden m.m.

8. L.K. yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av kammarrättens dom, upphäver kommunens beslut och beviljar henne tillstånd att bedriva detaljhandel med tobaksvaror. Hon anför följande.

9. Det saknas stöd i lag och förarbeten för att beakta andra än sökanden när det är fråga om en enskild firma. Hennes ansökan kan därför inte avslås med hänvisning till makens eventuella brister i lämplighet. R.K. utför endast sedvanligt arbete som anställd i butiken. Verksamheten bedrivs inte gemensamt av makarna och R.K. har inte ett betydande inflytande i rörelsen.

10. *Södertälje kommun* anser att överklagandet ska avslås och anför följande. Polismyndigheten har vid två tillsynsbesök i butiken under hösten 2020 funnit att R.K. varit den som ansvarat på plats. Oavsett i vilken företagsform en verksamhet bedrivs ska varje ansökan handläggas på likartat sätt. Alla personer som har betydande inflytande i verksamhetens bedrivande ska tas med i bedömningen och deras lämplighet ska granskas. En makes lämplighet ska granskas om verksamheten bedrivs gemensamt, som i det aktuella fallet. Makarna K. är olämpliga som tillståndshavare för försäljning av tobak och liknande produkter.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

11. Frågan i målet är om det vid bedömningen av en enskild näringsidkares lämplighet att bedriva handel med tobaksvaror ska tas hänsyn till omständigheter som hänför sig till en annan person.

Rättslig reglering m.m.

12. Av 5 kap. 1 och 2 §§ lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter framgår att tillstånd att bedriva handel med tobaksvaror endast får meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

13. Av förarbetena till bestämmelserna om tillstånd att bedriva tobakshandel framgår att lämplighetsprövningen i allt väsentligt bör kunna ske på samma sätt som vid en ansökan om serveringstillstånd. Prövningen ska avse sökandens personliga och ekonomiska förhållanden i vid mening. Hit hör t.ex. ekonomisk skötsamhet, eventuell förekomst av tidigare brottslighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Särskilt graverande anses brott som har anknytning till rörelsen, ekonomisk brottslighet och tobaksrelaterad brottslighet. Innan tillstånd kan komma ifråga för någon som är brottsligt belastad måste sökanden visa att denne under viss tid levt laglydigt och varit ekonomiskt skötsam (prop. 2017/18:156 s. 63 och 191).

14. L.K. har ansökt om tillstånd att få driva handel med tobaksvaror. Hon har dömts för sådan brottslighet som utgör grund för att ifrågasätta hennes lämplighet att driva handel med tobaksvaror. Brottet ägde rum i november 2016 och med hänsyn till brottets art och svårighetsgrad samt den tid som förflutit vid tidpunkten för kommunens beslut, finner Högsta förvaltningsdomstolen att den aktuella brottsligheten i sig inte är avgörande för frågan om tillstånd ska beviljas.

15. Av utredningen framgår att både L.K. och R.K. är verksamma i rörelsen. R.K. är dömd för upprepade fall av verksamhetsrelaterad brottslighet, vilket L.K. varit medveten om. Det senaste brottet ägde rum i oktober 2018 och avser häleri av tobaksvaror, som förvarades i affären. De brott R.K. gjort sig skyldig till har anknytning till verksamheten och är därmed av sådan karaktär att de ska anses särskilt graverande vid lämplighetsprövningen.

16. Genom att låta R.K. vara verksam i rörelsen står det klart att L.K. inte uppfyller de krav på lämplighet som ställs på den som ska sälja tobak. Överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom*, *Nymansson*, *Bull*, *Baran* och *Gäverth*. Föredragande var justitiesekreteraren Lina Hjorth.

*Förvaltningsrätten i Stockholm (2020-07-22, ordförande Bäckström):**Förvaltningsrättens bedömning*

Frågan i målet är om nämnden har haft fog för sitt beslut att avslå L.K:s ansökan om tillstånd att bedriva detaljhandel med tobaksvaror på grund av bristande lämplighet.

Personer med betydande inflytande i verksamheten

L.K., ägare av den enskilda firman [...], har ansökt om tillstånd att sälja tobak. Det är således inte en juridisk person som har ansökt om tillstånd. L.K. är därför som utgångspunkt den person som får anses ha ett betydande inflytande i verksamheten och det är hennes lämplighet som i första hand ska bedömas. Förvaltningsrätten anser dock att det faktum att det är en fysisk person som ansökt om tillstånd att sälja tobak inte utgör hinder mot att även beakta andra intressenter bakom rörelsen, om de har ett betydande inflytande.

I nämndens utredning har det framkommit uppgifter om att L.K:s man R.K. arbetar i verksamheten i betydande omfattning. Det framgår också att L.K. tidigare uppgett att det är R.K. som drivit verksamheten och att hon skött administration samt vid behov arbetat i butiken (se Södertälje tingsrätts dom den 4 april 2018 i mål nr B 240-17). Förvaltningsrätten anser mot bakgrund av att de är gifta, att R.K. arbetar i butiken i betydande omfattning samt att han i vart fall tidigare drivit verksamheten att R.K. har ett betydande inflytande i verksamheten. Nämnden har haft skäl att även beakta R.K. som en person med betydande inflytande i verksamheten. Detta medför att även R.K:s lämplighet ska bedömas vid prövningen av om sökt tillstånd kan beviljas.

Lämplighetsbedömning

Av utredningen i målet framgår att det genomfördes bl.a. en tobakskontroll i butiken [...] den 7 november 2016. Med anledning av det som framkom vid tillfället dömdes L.K. och R.K. för brott. Av utredningen i målet framgår även att R.K. dömts för häleri då han den 3 oktober 2018 bytte till sig stulna tobaksvaror till ett värde som uppskattades väl överstiga 15 000 kr.

Förvaltningsrätten konstaterar att den ovan beskrivna brottsligheten har en tydlig koppling till verksamheten och anses därmed vara särskilt allvarlig. Brott med anknytning till verksamheten medför regelmässigt en karenstid om minst tre år. L.K. har anfört att den brottslighet som inträffade i november 2016 inte längre är aktuell då det har gått tre år och sex månader sedan händelsen. Med beaktande av att det förflutit mer än tre år sedan händelsen anser förvaltningsrätten att brottsligheten som inträffade i november 2016 inte kan ligga till grund för prövningen. Förvaltningsrätten konstaterar dock att R.K. efter att han dömdes för brott som inträffade i november 2016 dömdes för brottslighet som inträffade i oktober 2018. Även den brottsligheten hade anknytning till verksamheten. Förvaltningsrätten anser därför att R.K. inte har levt laglydigt och följt gällande regler under en tillräckligt lång tid. Eftersom R.K. har bedömts ha betydande inflytande i verksamheten anser förvaltningsrätten att det inte är visat att kravet på lämplighet i 5 kap. 2 § lagen om tobak och liknande produkter är uppfyllt. Vad L.K. anfört i övrigt föranleder ingen annan bedömning. Nämnden har därmed haft skäl att avslå L.K:s ansökan

HFD 2021

Ref 44

om tillstånd för detaljhandel med tobaksvaror. Överklagandet ska därför avslås.

– Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2020-10-05, *Dyrefors Grufman, Bohlin och Flank*):

Det som L.K. har fört fram och det som i övrigt framgår av utredningen medför inte att kammarrätten gör en annan bedömning än den som förvaltningsrätten har gjort. Överklagandet ska därför avslås.

– Kammarrätten avslår överklagandet.